

TREIBER OTTÓ

VIHAR UTÁN

TREIBER OTTÓ

VIHAR UTÁN

AngolSuli Kft. könyvkiadó

Vihar után

ISBN 978-963-88330-1-3

© 2011. Dr. Treiber Ottó – Minden jog fenntartva.

Címlapfotó:

<http://www.flickr.com/photos/jenniferboyer/828118355/>

<http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/deed.hu>

A szerző írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak bármely részlete, semmiféle (elektronikus, mechanikus, kézi vagy más) formában nem sokszorosítható, és nem tárolható adattároló rendszerekben (Internet, hangkazetta, CD, stb.), valamint nem fordítható más nyelvekre.

Felelős kiadó: Dr. Treiber Ottó

Az **AngolSuli** Kft. könyvkiadó franchise partnere

www.angolsuli.hu

Nyomdai kivitelezés: Planet Corp. Kft.

www.planetcorp.hu

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondok barátaimnak, ismerőseimnek, akik az első kötetem kedvező fogadtatása után bátorítottak, sőt sürgettek, hogy „Vihar után” címmel ez az alkotás megszülethessen. Külön köszönöm feleségemnek és leányomnak azt a sok-sok segítséget, amit részben biztatásukkal, részben pedig technikai vonatkozásban a könyv szerkesztéséhez nyújtottak.

Tisztelettel:

a Szerző

I. FEJEZET

AZ ELSŐ ÉVEK

A főelőadó

Tíz óra körül megérkezett Dr. Sóhegyi Géza.

–Négy évig ő volt a tanács jogásza. Tündéri, aranyos fiú, akit a tanács minden nője imád – mondta felém fordulva Betti, a titkárnő, és színpadiasan egy jóképű, barna bőrű fiúra mutatott, akin szép, félre fésült, fényes, hullámos barna haja volt feltűnő.

–Húha! Engem biztosan nem fognak imádni – mondtam.

–Dehogynem. Ahogy én elnézem, magát épp úgy fogják szeretni, mint Gézát – mondta Betti. Rám nézett csábosan és mosolygott.

–Hát, szervusz fiú, én voltam az elődöd – szólt Sóhegyi.

–Bauer Ferenc vagyok – mondtam, és nyújtottam a kezemet.

–Izgulsz?

–Ne is kérdezd. Egy zabszem sem férne el a ...

–Ne aggódj. Nem lesz semmi gond.

–Gondolod? Életemben nem írtam egyetlen beadványt, de még hivatalos levelet sem. És azt sem tudom, hogy milyen egy határozat. Egy héten belül úgy fognak innen kirúgni, hogy a lábam sem éri a földet.

–Mondtam, hogy ne aggódj. Én is így kezdtem. Mind így kezdjük. Ügyészségi fogalmazó voltam Pesten az ötödik kerületben. Ötvenhat decemberében kirúgtak.

–Szóval gyarmati szolgálatra jöttél te is?

–Úgy bizony.

–És mi volt a bűnöd?

–Nem fontos. Egyébként sem volt nagy.

–És hogy kerültél éppen ide?

–Pesten nem kaptam állást. Már ötvenhét márciusában jártunk, amikor végső elkeseredésemben elmentem a fővárosi AKÖV-höz, ahova egy volt kollégám ajánlott be. Az igazgató közölte velem, hogy nincs szüksége jogászra, mert kettő is van belőle; de

szimpatikus lehettem, mert ajánlotta, hogy keressem fel a bátyját, Sztálinváros tanácselnökét, ő talán tud segíteni. „Nem tudom miért, de befogadja az ötvenhatosokat, pedig hát bujkálnia kellett. De ő egy szamaritánus” – mondta rosszallóan. És te?

–Engem éppenséggel az egyetem dékánja ajánlott be a titkár elvtárshoz. Ő pedig öt percen belül határozott.

–A titkár ilyen ügyekben nem dönt. Téged is az elnök fogadott be.

–De a titkár nem is beszélt velem.

–Mire a titkár elé került az ügy, már rég el volt döntve. Biztos vagyok benne, hogy a dékán az elnökkel beszélt meg mindent.

–Te ezt honnan tudod?

–Nem tudom, de itt ez a rend.

–Nekem így is jó.

–Akkor hát átadom a folyamatban lévő ügyeket. Elmondom, hogy mi a munkaköröd. Sietek. Ebéd után vissza kell utaznom.

Gézának három folyamatban lévő ügye volt összesen.

–Nem fogsz megszakadni a munkában – mondta mosolyogva. – Én sokat unatkoztam. – Elmondta, hogy azért ne essek kétségbe, mert hamarosan indul egy nagy munka. A földek, amire a város épült, még mind magántulajdonban vannak; azok tulajdonában, akiké a földek voltak. Elvileg a városi házak is a falusiaké, mert – mint bizonyára tudod is – az épületeknek nincs külön telekkönyvi nyilvántartása. Folynak a geodéziai munkálatok, a gyárról és a városról a telekkönyvezéshez szükséges térképek elkészítésén dolgoznak. Az elnök kiharcolta, hogy a kormány adjon egy viszonylag nagyobb összeget a kártalanításra. Amennyit fizetni fogtok, az meg sem közelíti majd a földek tényleges értékét, de a falusiak ennek is örülni fognak. Már lemondtak arról, hogy kapnak egy fillért is a földjeikért.

–Viccelsz? Azt mondod, hogy úgy építették fel a várost, hogy nem sajátították ki a földeket, és nem fizettek érte kártalanítást?

–Bizony azt mondom. Még a vasgyár területe is magántulajdonban van.

–Nem létezik.

–Pedig létezik. És a tiéd lesz a dicsősség, mert te hozod a kisajátítási határozatokat, és te rendelkezel a kártalanításról is.

–És engem átkoznak majd, hogy csak annyit kapnak amennyit.

–Nem kell félned. Nem fognak átkozni. Tudják, hogy amit kapnak, az talált pénz, és azt is tudják, hogy nem te döntesz arról, hogy mennyit kapjanak.

Hát így kezdődött az első munkanapom.

Megtudtam, hogy hamarosan ezernél is több hold kisajátítási eljárását kell majd lefolytatnom. A kisajátításról szóló törvényerejű rendeletet sem ismertem, azt az egyetemen nem tanították, de azt sem, hogy milyennek kell lenni egy határozatnak. Ilyen semmiségekkel az egyetemen nem foglalkoztak. De az sem kizárt, hogy a professzorok sem ismerték ezeket a jogszabályokat. Sebaj! – mondtam magamnak –, majd megtanulod őket. Olvasni még az elemiben megtanultál.

–Géza! Most, hogy jól kibeszélgettétek magatokat – mondta Betti újból a szobámba lépve, mert időközben magukra hagyott bennünket – én bemutatom Bauer elvtársat az apparátusnak. Gyere te is! A szomszéd szobában kezdjük. Jobbágy elvtárs szervezési főelőadó, és az apparátus párttitkára is. Fontos ember. – Úgy láttam, hogy minél előbb szeretne túllenni a bemutatáson, hogy azzal foglalkozhasson, ami a dolga.

–De még mennyire fontos. Szeret mindenről tudni, bár nem csinál semmit – jegyezte meg Géza cinikusan.

–Szervezi a végrehajtóbizottsági és tanácsuléseket. Ez a munkaköre – közölte velem Betti, hogy élét vegye Géza megjegyzésének.

–Ami annyit jelent, hogy a titkár elmondja neki, mi a napirend, ki az előadó, ő pedig elkészíteti veletek a meghívókat, és postára adja – mondta Géza Betti felé fordulva, mert nem tudta szó nélkül hagyni, hogy helyre igazította.

–János! Engedd meg, hogy bemutassam az új jogi főelőadónkat – mondta Betti, amikor beléptünk a párttitkárnak az enyémnél kétszer nagyobb szobájába. A párttitkár felállt az íróasztala mögött, és az

íróasztalon keresztül nyújtotta a kezét.

–Jobbágy vagyok – mondta. – De van felszabadító levelem – szellemeskedett. Vigyorgtam. Mutattam, hogy díjazom a szellemességét, és bemutatkoztam én is.

–Géza! Segítsd őt elindulni! A titkár elvtárstól tudom, hogy ez az első munkahelye – fordult fontoskodva az elődöm felé.

–Persze János. Segíteni fogom – felelte Géza készségesen, de némi gúnyal is, és mentünk tovább, a titkár bánatára, aki szívesen beszélgetett volna velünk.

Fura egy ember ez a párttitkár gondoltam, miután kiléptünk a szobájából. A feje olyan, mint egy élére állított egyenlő oldalú háromszög: felül széles, szögletes homlok, alatta kiálló pofacsontok, keskeny, egyenes vonalú száj és a végen hegyes kicsi, hátra hajló áll. Hogy lehet valaki ilyen fejjel párttitkár?

Betti a következő ajtó előtt hirtelen megállt.

–El kell mondjak valamit – hajolt hozzám titokzatosan, és lehalkította a hangját. – Editke, férjezett nevén Jánosiné, kamaszlányként megjárta Auschwitz-ot – mondta, vagy inkább súgta. – Az elnök elvtárs a férjével együtt hozta őt ide Kiszpestről. A férje a Vidámpark igazgatója. Editke kereskedelmi osztályvezető. Egyébként bűbájos nő. A férje a cirkuszos a városban. Nagyon ért hozzá. Editke miatta került ide. Az elnök úgy gondolta, hogy „cirkusz” is kell a városba, hogy ne csak kocsmába járjanak az emberek.

–És milyen „jó cirkuszt” csinál – jegyezte meg Géza.

–Vasárnap délután tele van a Vidámpark. Tudod, ebben a városban szinte csak fiatalok vannak. Most kocsmá helyett a Vidámparkba járnak a gyerekekkel, felülnek a dodzsemre és utaznak az úttörővasúton.

Editke a harmincas éveiben járó, koromfekete hajú, középtermetű, karcsú nő, hosszúkás szép arccal. Szürkés-kék, nagy szemei szinte beszélnek. Az ő szobája kétszer akkora, mint a párttitkáré. Amikor belépünk, elénk siet, mindhármunkkal kezét fog, kedvesen, visszafogottan mosolyog, hármunkhoz beszélve mond pár kedves

szót, majd hozzám fordul.

–Remélem jól érzi majd magát a városunkban. Úgy mondta, hogy a „városunkban”. Tőle halottam először így említeni Sztálinvárost, és hamar feltűnt, hogy szinte mindenki így beszél róla.

–Akit most bemutatok, igazgatási osztályvezető, egyébként a szomszédom, neki van a legalacsonyabb képzettsége az apparátusban – pletykálgodott Betti, közeledve a következő szobához. – Csak nyolc általánosa van. Nyugdíjba készül. Hamarosan üres lesz a helye.

Wernerné, a kövér, kerek arcú, seszínű hajú, meleg, barna szemű, ötvenes éveinek végét taposó nő szinte felugrott, amikor az irodájába léptünk.

–Á, az új jogi főelőadónk, ha jól sejtem – mondta és elénk sietett. Viselkedése és szavai nem egy primitív személyiséget sejtetett. Hellyel kínált bennünket, mintha vendégségbe jöttünk volna, és nyomban engem kérdezgetett, hogy hol végeztem, mikor, és hova való vagyok. Amikor megmondtam, hogy egy kis Vas megyei faluban éltem tizennyolc éves koromig, szinte felsikoltott.

–Jaj de jó, hisz akkor földi. Én sárvári vagyok.

–Én meg ott születtem.

–Nahát! – mondta, és még a száját is nyitva felejtette. Biztos voltam benne, hogy örök barátságot kötöttünk. Mielőtt az irodájából kiléptünk volna, még ezt mondta.

–Tudja, én hamarosan nyugdíjba megyek. Úgy örülnék, ha maga lenne az utódom.

A folyosón Betti megjegyezte:

–Nála már bevágódott.

–Nem állt szándékomban.

–Azért ügyesen csinálta. Jó, ha az embernek barátai vannak a munkahelyén. Egy barátja már biztosan van. És még egy napja sincs itt. Én pedig azt gondoltam, hogy Bettiben máris egy irigy kollégára találtam, de ez nem bizonyult igaznak. Segítőkész, jóindulatú volt, sosem ártott nekem, a nyelve viszont csípős volt.

A bemutatkozásom félbeszakadt, mert Ica, a gépíró nő rohant Bettiért, hogy a titkár hivatja.

–Majd délután folytatjuk – jegyezte meg félvállról Betti, és otthagyt bennünket. Géza is elköszönt tőlem, én pedig visszamentem a hat négyzetméteres irodába, amely már az enyém volt.

Nem tudom, hogy voltam-e valaha zavartabb lelkiállapotban, mint második napom estéjén Sztálinvárosban. A forradalom óta a nagy diktátornak még nevét is gyűlöltem (bár a forradalom leveréséhez nem volt már semmi köze), és pont a róla elnevezett városban szerzett nekem állást az egyetem dékánja. Legszívesebben felültem volna az első vonatra, és visszautazom Pécsre, megkérem a dékánt, küldjön engem inkább arra az Isten háta mögötti ügyészségre, amiről szó volt, csak itt ne kelljen maradnom. Itt, az agyon dicsért új szocialista városban bizonyára mindenki megszállott. Hogyan fogok én itt élni? Az életem nem áll majd másból, mint képmutatásból, amibe némileg már beletanultam ugyan, de hogy nyolc, vagy akárhány órán át alakoskodnom kelljen, azt nem tudom megtenni. De mi a biztosíték arra, hogy a dékán megért? Honnan tudhatom, hogy Kádár rendszeréről úgy gondolkodik-e, mint én? Igaz, visszavett az egyetemre, támogatott, segített, ahol csak tudott. De bizonyít ez valamit? Valamit biztosan. És ha csak annyit, hogy szimpatizált velem, mert a diákparlamentari felszólalásom eredménye lett, hogy dr. Koczkás Mihályt leváltották, és üres lett a dékáni szék, amit elfoglalhatott. Ha csak ennyiről van szó, és nem többről? Ha azt mondja, ő megtette, amit ígért, és ha nem tetszik, akkor szerezzek magamnak olyan állást, amilyenre vágyom. De hát milyenre is vágyom? És ekkor jutott eszembe szegény nagyapám. Mennyire biztatott, hogy disszidáljak. És én a hülye, nem hallgattam rá. Most alakoskodhatok egy életem át. Az egyetem? Az más volt. Ott nem beszélt politikáról senki, ha mégis, csak elvétve. Nem kényszerültem színt vallani. Itt majd minden másként lesz. Vagy beállok a sorba, vagy színt vallok? Ha színt vallok, kereshetek magamnak másik állást. De hol? És máshol másként van-e? Különben is! Küldik majd utánam a személyi anyagomat, és a véleményt, hogy ellenforradalmár vagyok. Akkor most mit tegyek? Ezen gondolkodtam órák hosszat. Addig törtem a fejem, míg végre elaludtam.

Reggel frissen, kipihenten ébredtem. Éppen csak eszembe jutott előző esti tépelődésem, azután elfelejtettem. Sietnem kellett, hogy nyolc órára beérjek a munkahelyemre. Ez a szó, hogy munkahely, egy pillanat alatt kijózanított.

Mit nyavalyogsz, amikor még senkit nem ismersz, mondtam magamnak útközben.

Amikor beléptem a titkárnők szobájába, Betti és Ica már az íróasztalánál ült, és pöfékelt. Nem engedték, hogy bemenjek az irodámba.

–Üljön le egy kicsit itt nálunk! – mondták mind ketten egyszerre. – Gyújtson rá! – Egyszerre kínáltak cigarettával is. – És meséljen az egyetemről! – kértek megint csak egyszerre mindketten, mintha ikrek lettek volna, bár két ember aligha különbözhetett jobban, mint ők.

–Köszönöm, nem dohányzom. Hogy milyen volt az egyetem? Kérdőn felhúztam a vállam. – Normális. Tanultunk, természetesen én is.

–Hát maga nem egy szószátyár – mondta Betti. – Jó. Elengedjük. Ismerkedjen a székével, mást úgy sem tud tenni – mondta. – Egy darabig nem nagyon lesz munkája – jegyezte meg kissé gúnyosan.

Bementem hát az irodámba, és leültem a párnázott székre. Egyszerre csak olyan otthonosan éreztem magam, mintha már négy-öt éve itt dolgoztam volna. „Egészen jól érzi magát itt a fenekem”. Ez az ostoba gondolatom támadt, és majdnem hangosan felnevettem. Azután csak néztem magam elé bambán, s amikor ezt is meguntam, nézegetni kezdetem a szekrényben lévő jogi könyveket, és jogszabály gyűjteményt. Körülbelül két óra múlva kopogtak, és Betti lépett a szobámba. Bizony ám, a szobámba! Nekem már az is volt!

–A titkár elvtárs hivatja – mondta szárazon, mintha valamivel megsértettem volna.

A titkár irodája puritánul berendezett, körülbelül harminc négyzetméter nagyságú volt.

–Jöjjön, akkor beszéljünk egy kicsit! – mondta. – Foglaljon helyet! – Rámutatott az íróasztalától két méterre, a fal mellé

állított zöld huzatú kanapéra. – De engedje meg, hogy tegezzem? Kényelmetlen, ha az embernek a közvetlen munkatársaival magázódnia kell, a férfiak között pedig különösen az. És kérem, hogy ön is tegezzen!

–Köszönöm a megtiszteltetést – mondtam majdnem megilletődve, és néztem a durva bőrét, a hosszú orrát, kemény, férfias arcvonásait, s átsuhant az agyamon, hogy „ez egy nagyon rendes, kedves ember lehet”. Váratlanul szimpatikusnak, és megnyerőnek találtam. Ő kilépett az íróasztala mögül, könnyed, de határozott léptekkel kettőt lépett felém, és nyújtotta a kezét.

–Akkor szervusz. Biztosan jól megértjük egymást, és tudunk együtt dolgozni – mondta, és keményen megszorította a kezem. Én az övét kevésbé, de éreztem, hogy határozott volt az én kézfogásom is. Visszaült az íróasztala mögé, kicsit töprengett, majd rezzenetlen arccal azt mondta.

–Kéthetenként van végrehajtó bizottsági ülés, két havonta tanácsülés, neked mindegyiken részt kell vened. Betti vezeti a jegyzőkönyvet, ha elkészült, te átnézed. Fontos, hogy a határozatok jól és pontosan legyenek megfogalmazva. Egy-két hónapon belül tanácsrendeletet kell készítenünk a lakóbizottságokról. Erről született már VB határozat. Hamarosan fogj hozzá! Ha segítség kell, szólj! Egyelőre ennyi a munkád. Ha nem lesz elég, keress magadnak! Ja, még valamit! A másodállásaidról annyit, hogy pár napon belül elviszlek mindegyik vállalathoz, és bemutatlak az igazgatóknak. Nincs meghatározva, hogy mely napokon kell hozzájuk menned. Az a gyakorlat, hogy az igazgató titkárnője szól, ha szükség van rád. De, ha van szabadidőd, nem árt, ha néha elnézel hozzájuk. Hát akkor, jó munkát! – mondta, és mintha sajnálná, hogy vége a beszélgetésünknek, alig észrevehetően elmosolyodott.

Frissítő, könnyű, lenge szellő

Eltelt már egy év, amióta a városban élek. Van már a városban egy fiatal művész csoport: három grafikus, egy szobrász, két festő, költő is kettő, és egy idősebb író. Az elnök (a nehézipar után) nemcsak könnyüipari üzemek letelepítését szorgalmazta, művészeket is kívánt látni a városban. Szellemi életet akart, és lakást ajánlott a művész házaspároknak, akik ezért jöttek is szívesen. Én pedig – aki már egyre másra írtam a tárcákat, novellákat, hosszabb elbeszéléseket – betársultam hozzájuk. Olvasták az írásaimat és befogadtak. Az idős író – akinek tetszettek az írásaim – még írói álnevet is javasolt.

–A Bauer német név. Egy magyar író német nevet nem használhat – jelentette ki kategorikusan. Egy egész délután tanakodtunk a lakásán, hogy mi legyen az írói álnevem. Mivel nemrég még diák voltam, elfogadtuk a Deák vezetéknévet. Elvetettük viszont a Ferenc utónevemet.

–Egy ilyen nagy embere már volt kis hazánknak – mondta ő nevetve. Maradt hát az Ottó, a második utónevem; és a vezetéknév elé biggyesztettük a valódi vezetéknévem kezdőbetűjét. Így lettem B. Deák Ottó.

Most, hogy már írói nevem is volt, arról ábrándoztam, hogy én leszek a huszadik század második felének Móricza.

Igen ám, csak hogy Móricz társadalomkritikus volt. Nekem is társadalomkritikai írásokat kell írnom, gondoltam. Erre ösztönzött egyébként egész addigi életem, és kritikus hajlamom is.

Fel is tettem magamnak többször is a kérdést: milyen is az a társadalom, amelyben élek, melyről írnom kellene?

Megkísértem felhasználni marxista tanulmányaimat, hogy annak segítségével fogalmazzam meg; de nem mentem semmire; nem tudtam teoretikus választ adni a kérdésre.

Megpróbáltam hát leírni, amit látok.

Azt ugyanis láttam, hogy a megtorló, büntető bíraskodáson kívül színlelt, vagy koncepciós pereket már nem rendeznek. A megtorlásuk kemény, de a maguk alkotta szabályokat betartják. A letartóztatottakat nem kínozzák, nem verik; még ha egy-egy pofon néha-néha el is

csattan. Kádárban emberséges vonások mutatkoznak, talán még humanizmus is, ami kezd meglátszani a rendszeren. Ugyanakkor egyértelmű a parasztsággal szövetséges munkásosztály diktatúrája, amit nyíltan fel is vállalnak. Ami a proletárdiktatúra elnevezés ellenére sem más, mint a Magyar Szocialista Munkás Párt diktatúrája a munkásosztály és a parasztság fölött; voltaképpen az egész ország fölött. A pártvezetés diktatúrát gyakorol a párttagság fölött is. Nem tűr ellentmondást, kritikát a párton belül sem, s megköveteli a kiadott utasítások, rendeletek, törvények betartását, és azokat maga sem lépi át. Azt láttam, hogy a létbiztonság mellett van egy sajátos jogbiztonság is, és erre a jogbiztonságra nagyon ügyel a pártvezetés.

Eddig jutottam el a társadalom megítélésében.

Erről kellene tehát írnod, mondtam magamnak.

És én próbálkoztam is becsülettel. Írtam hosszabb-rövidebb novellákat, elbeszéléseket, még a kollektivizálásról (apámra emlékezve) egy nagyon kritikus regényt is. Az írásaim azonban többnyire dühösek voltak, a történetek a felszín és a mélység között imbolyogtak, a látásmódom még kiforratlan volt. Mindezt ösztönösen éreztem, és az ilyen írásaimat nem is mutogattam művész barátaimnak sem. Ez az én titkom maradt.

Eközben gyakran találkoztam új barátaimmal, és sokat vitatkoztunk Pákozdi Gyuri és felesége Vajda Beáta, a fiatal grafikus házaspár kétszobás lakásán. Kezdetben, amíg a művelődési házban (melyet csak Bartóknak hívott a városban mindenki) helyet nem kaptunk, náluk voltak a találkozóink. Velem együtt Kelemen András költő, és újságíró, Ónody Feri az újságíró és humorista járt még hozzájuk. Vitáztunk mi mindenről, építészeti stílusról, képzőművészetről, városképről, városközpontokról, Lumumba meggyilkolásáról; minden elképzelhetőről.

Emlékszem, hogy egyszer még Somogyi József Martinász nevű szobráról is.

–Nekem nem tetszik – mondta Papp Endre, a tanár úr, aki ugyancsak gyakran megjelent, és mint mindig, ezúttal is komor, tudós képet vágott. – Elismerem, hogy realista, hogy ilyen lehet egy olvasztár, bár én még egyet sem láttam. Én azonban mégis tematikusabb munkás szobrot képelnék a Sztálin út végére.

II. FEJEZET

BORIKA

Borika telefonál

Borika, aki az egyetemi utolsó évemben volt a nagy szerelmem, váratlanul felhívott telefonon. A telefonban nagyon kedves volt a hangja, amikor azt kérdezte, nem volna-e kedvem valamelyik hét végén leutazni Pécsre, mert nagyon szeretne velem találkozni.

Menjek, vagy ne menjek? Tettem fel magamnak nevetve a kérdést, bár nem volt kétséges előttem, hogy leutazok Pécsre. Azt azonban még nem sejthettem, hogy évek múlva a lenni – nem lenni kérdése is komolyan felmerül.

Nagyon untam már azokat a nőket, akikkel kapcsolatomban volt. Torkig voltam a tanárnő hisztériáival és féltékenységgel. Rádásul volt egy új ügyem, ami komoly lelkiismereti gondot okozott. Amikor a szabálysértési előadót helyettesítettem, megtetszettem az ottani gépíróknak, aki ha szerelmeskedni akart (és elég gyakran akart), akkor becsukta az iroda ajtaját, és „becsalt” (természetesen nem kellett erőszakoskodnia) az irodából nyíló szabálysértési irattárba. Én rettegtem, hogy valaki előbb-utóbb észreveszi ezt, és nagy botrány lesz. Javasoltam hát, hogy inkább találkozzunk a lakásán. A hölgynek is ez járhatott az eszébe, mert egy napon ezt mondta:

–A férjem délutános műszakban van, csak este tízkor jön haza. Délután gyere el hozzám. Szabad a vásár.

A férj azonban másként gondolta. Éppen, hogy leültem a hálószobájukban egy fotelba, amikor megjelent. Nyomban a feleségét kezdte pofozni, pedig inkább úgy illett volna, hogy nekem essen. Én közéjük álltam, de nem ütött meg. A kevésbé kockázatos megoldást választotta. Másnap azonban felkereste az elnököt, és bepanaszolt, hogy szétdúltam a házasságukat.

A vb titkár a hölgyet még aznap eltanácsolta. Tudtam én, hogy az lett volna igazságos, ha mindketten megyünk, vagy mindketten maradunk. Az ő maradása azonban szóba se jöhetett, ahhoz viszont nekem nem volt elég erkölcsi erőm, hogy önként, vele együtt távozzak. Így maradt hát számomra a szégyen.

Rádásul Éva, a tanárnő éppen ezekben a napokban kereste fel az oktatást és művelődést felügyelő tanácselnök helyettesét.

Már pedig nem...

Egy hónapon belül a radari ötven családból harminc végleges városi lakást kapott, húszat a Déli-városba költöztettünk. A véglegesen elhelyezett harmincből tíz család úgynevezett minőségi csere után kapott lakást. A tíz minőségi cseréből négy külön kérésre történt. A járási tanácselnök helyettessé – a városi első titkár javasolta cserére; egyik iskolaigazgatót az elnök; a városi tervezőiroda vezetőjét a városi főépítész és tanácselnök helyettes, a vasmű mérnökét, gyárrészlegvezetőt a VB titkár, a vezérigazgató kérésére.

A lakásügyi bizottságban természetesen mindegyiküknek volt támogatója. Én sem emeltem kifogást, egyik ellen sem. Igaz, mind a négy protezsált csere – bár egyik sem volt szükséges – megengedhető volt. Két okból is; városszerte megbecsült, elismert emberek voltak; és a volt lakása egyiküknek sem volt kisebb, mint az új. Az indokaik is méltányolhatók voltak. Egyikük a Dunára és az Alföldre néző lakást akart, mert hogy a feleség depressziós, és nem bírja a sűrű beépítést látni; a másik – az iskolás gyerekei miatt – az anyósához közel kívánt költözni, és így tovább, mindegyik rendesen megindokolva. Kikötöttük, hogy ha a lakásuk két éven belül nem volt felújítva, akkor felújítva kell átadni, a két éven belül felújítottakat tisztán, kitakarítva, kimeszelve. Egy valakit én is protezsáltam, még pedig Dr. Orbán Árpád orvos adjunktus, osztályvezető belgyógyászt, Olga férjét.

–Kapja meg a vasgyári mérnök, gyárrészlegvezető két és félszobás, első emeleti, erkélyes lakását, – javasoltam a bizottságnak.

–Jó orvos, szerény, nem utazik a hálapénzre, – mondta az egyik bizottsági tag. A másik azzal toldotta meg, hogy:

–Nem sértődik ám meg akkor sem, ha csak ötszáz forintot, vagy még annál is kevesebb hálapénzt kap.

–A kórházigazgató, a párttitkár és a szakszervezeti titkár is javasolja a cserét – tájékoztatta a bizottságot a lakásügyi csoportvezető, akinek a felesége az egészségügyi osztályon volt előadó.

–A feleségemtől tudom hogy valóban nagyon rendes ember, és kitűnő orvos. A felesége is orvos lesz. Jelenleg harmadéves a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen.

A bizottság is jóvá hagyta a cseréket. Dr Orbán lakáscsere ügyét pedig

A jogtanácsos

És ekkor közbe lépett a gondviselés. Már rég nem voltam vallásos, nem hittem semmilyen földöntúli hatalomban, vagy erőben; éppen ezért tűnt kissé komikusnak, hogy az életem fordulópontjain mindig volt egy véletlen találkozás; egy ember, egy jóakaró, akinek a személye, vagy a segítsége, hipp-hopp sínre tette az életemet. A gondviselés telefonon jelentkezett. A telefonáló a járási pártbizottság titkára volt.

–Szeretnék veled beszélni, nem tennéd meg, hogy átjössz hozzám? – kérdezte.

–Megyek – mondtam; de azért morogtam magamban; A fene a pofádat, én kellek neked, és még én is menjek hozzád. De ez már nem volt újság. A párttitkárok ezt a gyakorlatot folytatták.

Kiderült, hogy a járási hivatal egyik osztályvezetőjének feltétlenül kell egy lakás, mert különben elmegy tőlük oda, ahol nyomban lakást is kap.

–Segíts! – mondta a titkár. – Te mindig olyan rendes voltál, és segítéssel megoldani a hivatali problémáinkat. Az új elnököt még nem ismerem, ezért nem akarok hozzá fordulni. Meg különben is úgy hallottam, hogy nagyon merev elvtárs.

–Ez igaz – mondtam.

–Te hogy vagy vele?

–Sehogy. Ki nem állhat.

–Hallottam róla. Hagyd ott a várost, gyere a járáshoz.

–Hova?

–Hozzánk. Most éppen négy termelőszövetkezet keres jogtanácsost, akit közösen foglalkoztatnának. Mennyi a fizetésed? (Megmondtam.) Ők ezer forinttal biztosan többet fizetnének. Ez egyharmadával több, mint amennyit most keresel.

–Nem tetszik a mezőgazdaság, és a falu sem.

–No azért csak gondold meg. Majd elfelejtettem mondani, hogy a fizetésen felül az éves béred harminc, vagy negyven százalékát

megkaphad eredményességi javadalmazásként, és fizetnének útiköltség térítést is.

–És az eredményességi javadalmazás mitől függ?

–Az éves tervteljesítéstől. A tervet pedig a szövetkezet állapítja meg. Ebben az évben már nem mi mondtuk meg, hogy miből és mennyit vessenek. Már csak a megyére állapít meg keretet a központ. Új még, hogy a korlátozott forgalmú termékeken kívül szabadon értékesíthetnek mindent, és bárkinek. Szélesebb körű lesz a háztáji gazdaság; a háztájiban annyi szarvasmarhát és sertést tarthatnak a tagok, amennyivel elboldogulnak. Működtethetnek segéd üzemágakat is a szövetkezetek. Ha jól gazdálkodik egy szövetkezet, akkor akár a falu teljes lakosságának egész évben munkát tud adni. Na ehhez mit szólsz?

–Ezek szerint már működik az új gazdaságirányítási rendszer?

–A mezőgazdaságban már igen. Gondold meg, és gyere hozzánk.

–Gondolkodok rajta.

–Csak ne sokat gondolkodj, mert betöltik mással az állást. Majd elfelejtettem; nem kell ám szövetkezeti tagnak lenned, ha nem akarsz; köthetsz velük munkaszerződést is. Szólj, ha határoztaál, de ne gondolkodj egy hétnél tovább. Elintézem, hogy ennyi ideig várjanak rád.

–Egy héten belül újból felkereslek.

–Amit kérek tőled, abban is tudsz majd valamit mondani?

–Igen. De a titkárral is meg kell beszélnem.

–Vele én már beszéltem. Az ő részéről nincs akadálya, hogy még ebben az évben kapjunk egy lakást!

Ez a termelőszövetkezeti dolog nem tűnik rossznak, gondoltam, és lesétáltam Duna partra, hogy elgondolkodjak az ajánlaton.

Lent a parton néztem a barna, zavaros, lassan hömpölygő vizet, és arra gondoltam, hogy ez az öreg, zavaros, piszkos Duna, mennyi emberi szennyet hordott el századok, évezredek során. De milyen jó szolgálatot tett a partjain élő népeknek. Éreztem a hátam mögött a partfalat, amely ugyanolyan magas volt, mint három évvel ezelőtt,

de nem voltak már meredek, szakadó részei; ott voltak a füves teraszok, a kisarjadt cserjék, bokrok, a még csecsemőkorú fák; a lábamnál a nagy bazalt kövekkel megtámasztott föld és az öböl vize. Behunytam a szemem, és megjelent előttem az Elnök, akinek a munkája itt is kitapintható volt.

Mégis csak el kellett volna mennem veled – mondtam, mintha hozzá beszélnék. – Amíg a lakásügyem meg nem oldódik, bejártam volna busszal. De már hiába sóhajtozok. Igaz?

Menj el termelészövetkezeti jogtanácsosnak! Biztos voltam abban, hogy ezt tanácsolná. De hát a föld törvényt és a termelészövetkezeti törvényt alig ismerem, emeltem kifogást ellene. Pár nap alatt megtanulhatod, mondaná.

Döntöttem. Elfogadom az ajánlatot. Már szeptember eleje van, tehát leghamarabb csak október 15-re mondhatok fel, gondoltam. Már megint ez a hónap. Úgy tűnik, hogy az én életemben ennek a hónapnak sordöntő szerepe van. Még az esküvőm is októberben hatodikán volt, a nemzeti gyásznapon. Lehet, hogy gyásznapi lesz majd 15-e is nekem?

Azután az jutott az eszembe, hogy semmi okom arra, hogy most vacilláljak. Falusi gyerek voltam. A véremben van a falu. Holnap felhívom a járási titkárt, és megmondom, hogy elfogadom az ajánlatát.

Azért ne feledd el megköszönni, hogy rád gondolt! – mondtam magamnak.

V. FEJEZET

A VÁLÁS

A bíró úr

Tószegi bíró úr (nem elvtárs), már idős, nyugdíjazás előtt álló ember volt. Ahogy ő fejezte ki magát, megjárta már a hadak útját. Ezerkilencszáznegyvenöt előtt járásbírószáki elnök, utána csak járásbíró volt, ezt követően évekig segédmunkás, majd néhány évig jogtanácsos, két év óta pedig ismét bíró. Miután Kádár meghirdette politikai hitvallását, hogy „aki nincs ellenünk az velünk van”, őt is rehabilitálták.

–Nekem már csak egyetlen vágyam van, hogy ismét bíró lehessenek,
– mondta nekem egyszer, még jogtanácsos korában. Teljesült a vágya.

És Ő tárgyalta a bontóperünket.

A munkahelyemen – a feleségem kérésére – lediktáltam a keresetlevelet, s még aznap be is adtam. Egy hónapra rá kitzúzték a tárgyalást. Két hét múlva véletlenül találkoztam a bíró úrral.

–Szervusz – mondta és nyújtotta a kezét, s mélyen fejet hajtott, mint mindenkinek. –Te is fiam, Brutus? – kérdezte, mert szerette fitogtatni a műveltségét. Én biccenttem, ő pedig tovább ment. A tárgyaláson felolvasta a keresetlevelet, majd a kérelmet saját szavaival is összefoglalta.

–Tehát bontsam fel a házasságotokat, a három gyerek kerüljön az alpereshez, kapja meg a lakás kizárólagos használati jogát, a felperes pedig fizeti a gyerektartást, keresetének ötven százalékát. Így? – kérdezte.

Mindketten csak bólintottunk.

–Jól van – mondta. Tűnődött néhány másodpercig, majd az alperesre nézve megkérdezte: – És miért akartok elválni? Három gyermeketek van, és mind kicsik. Nem kellene meggondolnotok?

–Meggondoltuk. Nem értjük meg egymást – mondta az alperes.

–No, azért ennél kicsivel többet mondhatna. – Egyszer tegezett, másszor magázott bennünket.

Az alperes pedig elmondta, hogy én minden este, késő éjszakáig csak írtam, s nem fordítottam elég időt a családomra. És ő ezt már

nem bírja.

–És mit ír a felperes? – kérdezte.

–Novellákat, elbeszéléseket, meg regényt, meg minden mást – mondta a feleségem.

–Hány éves vagy? – kérdezte tőlem váratlanul.

–Harmincöt – mondtam én.

–Már öreg vagy – mondta. – Hagyd abba az írást, ha még nem jelent meg tőled semmi. Goethe huszonnégy évesen írta „Az ifjú Werther keservei” című regényét, de előtte még sok minden mást is. Te már tizenegy évvel idősebb vagy. Aki huszonöt éves koráig nem írta meg a főművét, az már nem is fogja megírni. Tehát hagyd abba az írást.

–De a Faustot hetvennégy évesen fejezte be – jegyeztem meg.

–De te nem fogsz írni egy Faustot hetvennégy évesen sem.

–Biztosan nem, de egyébként sem írok már.

–Ez jó – mondta, és nem foglalkozott tovább az írás problémájával.

–Akkor bontsam fel a házasságotokat? – kérdezte.

–Igen – mondtuk mindketten.

A bíró úr pedig kihirdette az ítéletet. És én szomorú voltam, de megkönnyebbült is, mert úgy éreztem, hogy az ítélet az életem egy szakaszát zárta le.

Valami elkezdődött

Az 1986-os év utólag is olyannak tűnik nekem, mintha egy titkos kéz, egy titkos határidőnaplóba sűrű programot tervezett volna, hogy előkészítse a rendszerváltást Magyarországon. De mielőtt még arról szólnék, hogy mi történt velem 1986-ban, el kell, hogy mondjam, hogyan fejeződött be a találkozásom Irénnel és a férjével egy évvel korábban. És volt még nyolcvanötben egy másik nagyon fontos találkozásom is, amiről szintén szólnom kell.

Éjfél körül járt az idő, amikor kopogtak a szállodai szobám ajtaján. Tudtam, hogy csak Irén lehet. Már hálóköntös volt rajta. De nem volt szexis. Az arca komoly volt, bár nem morcos. Mosolyogott, noha a mosolya kényszeredettnek tűnt. Ezt látva, megkérdeztem:

–Valami baj van? Béla balhézott?

–Nem. Bélával nincs semmi baj. A baj velem van. Leülhetek?

–Gyere, foglalj helyet! – mondtam, és rámutattam az ágyra, ahol ültem. Irén ingatta a fejét, és szó nélkül leült egy fotelba, és hallgatott. Csak percek múlva szólalt meg ismét.

–Ne haragudj rám! Mégsem akarom. Táncközben úgy éreztem, hogy a tiéd akarok lenni. Vágytam arra, hogy még egyszer egymásé legyünk. De kijózanodtam, és most úgy érzem, hogy ha megtörténne, akkor egész hátra lévő életemben szégyellném magamat. Nem azért, hogy a tiéd lettem. Abban nem volna semmi szégyellni való. Azért szégyellném magam, mert te nem igazán akartad, s most sem akarsz igazán. És én rád akartam erőltetni magamat. Ne szólj! Ne tiltakozz! Nem akarom, hogy szégyelld magadat a feleséged előtt. Amit a házasságotokról elmondtál, abból tudom, hogy nagyon szereted Mártát. Nem akarlak elcsábítani. – Elhallgatott. Percekig hallgatott. Én sem szólaltam meg. Majd így folytatta.

–Gyere ölelj meg. Azt a szívedből teheted. – Felállt. Felém lépett és mosolygott; kedvesen, felszabadultan, mint aki kínzó, szégyenteljes dologtól szabadult meg. Én is felálltam, hozzá léptem és átöleltem. Hosszan öleltük egymást. Közben arra gondoltam, hogy most van a harminc valahány év előtti szerelmünk, suta, késői befejezése. Irén az arcom mindkét oldalán megcsókolt, én is őt. Aztán a kezeit csókoltam meg. Majd hirtelen – nem tudom, hogy melyikünk kezdeményezte –

hosszan szájon csókoltuk egymást. De már mindketten tudtuk, hogy ez búcsúcsók. Valószínűleg többé nem találkozunk.

–Mikor indulsz? – kérdezte.

–Reggel ötkor. Nyolc órakor szeretnék az irodámban lenni, fél kilencre ügyfél jön hozzám. Meg van vele beszélve. Egy nagy értékű polgári perre van kilátásom. Nem volna okos dolog, ha elszalasztanám. Utána, tíz órakor már tárgyalásom van a bíróságon.

–Akkor holnap nem is találkozunk?

–Nem. Bélától el is köszöntem már.

–Jól van. Akkor én is elköszönök tőled. Az Isten áldjon! Köszönöm, hogy ennyi év után találkozhattam veled. – Ismét szájon csókolt. – Tudom, hogy bután hangzik, de ez a találkozás olyan volt nekem, mintha hazalátogattam volna. Arra kérek, hogy azért tartsuk a kapcsolatot. Írjál! Én válaszolni fogok. Ki tudja, egyszer talán minden gond nélkül ti is kijöhettek Angliába. Ha jössz, tudom, hogy nem egyedül jössz. Úgy készüljétek, hogy nálunk fogtok megszállni.

–Köszönöm a meghívást – mondtam. – Köszönöm, hogy találkozhattunk. Annak külön is örülök, hogy nem bántátok meg a disszidálásotokat; hogy ha küzdelem árán is, de sikeresek vagytok; hogy növelitek a magyarok jó hírét. – Ismét megöleltük egymást, és csak sokára engedték el.

–Csókollak – mondta még az ajtóból.

–Én is – mondtam, de már csak akkor, amikor az ajtó becsukódott mögöttem.

Amikor megérkeztem, éppen csak felugrottam a lakásunkba. Fehérneműt váltottam, és rohantam az irodámba, mert már pár perccel elmúlt fél kilenc. Mártának is éppen csak köszöntem.

–Este majd elmesélem, hogy mi történt – mondtam és kiléptem az ajtón.

A leendő ügyfelem már várt az irodámban. Kolléganóm beszélgetett vele. Javaslatomra átmentünk a szomszédos, véletlenül üres irodába, hogy ő ne hallhassa, miről tárgyalunk. Éppen csak a tényállást sikerült leírnom, már mennem kellett a tárgyalásra. Ügyfelem a munkadíj felét egyszerre ki is fizette. Akkora volt, hogy megengedhettem volna

A füst felszáll

1989. október 23-án hömpölyögött a tömeg Pesten a Kossuth tér irányába. Márta, a bátyja Pali, és én együtt menetünk a tömeggel. Az autónkat egy kilométerrel előbb leparkoltam. Amikor a Kossuth térre értünk, a tér már majdnem tele volt ünneplő emberekkel. Mi azért találtunk egy kis helyet a Mezőgazdasági Minisztérium bejáratának a közelében. A sokaság zsvivajgott, zene szólt, sokan jó kedvűen nevetgéltek, mások felszabadultan beszélgettek. A legtöbb arcon ünnepélyes mosoly ült. Könnyedek, felszabadultak voltak az emberek. Az arcokon látszott, hogy a nagy kérdés már eldőlt; az egypártrendszernek vége. Magyarország köztársaság lesz, demokratikus állam, több párttal.

–A füst felszállt – mondta Pali, aki mindig megtalálta helyzetnek megfelelő kifejezést. Nem válaszoltunk a megjegyzésére, csak egyetértően bólintottunk.

Negyed óra múlva, pár perccel tizenkét óra után a parlament egyik erkélyen megjelent Szűrös Mátyás, a reformkommunista, a volt moszkvai nagykövet, a KB egyik titkára, az országgyűlés elnöke, és ettől a naptól ideiglenes köztársasági elnök, és beszélni kezdett. Erős szívdobogás közepette hallgattuk a beszédét. Az újjászülető magyar demokrácia elődeire; Kossuth Lajosra, Károlyi Mihályra, Tildy Zoltánra hivatkozott. Az államszocializmus megszűnt – mondta – s negyven év után az ország visszatér ahhoz a parlamentáris rendszerhez, melynek az alapjait 1848-1849-ben rakták le a parlamentáris magyar állam alapító atyái. Magyarország harmadik köztársaságát a következő szavakkal kiáltotta ki:

„Az országgyűlés által elfogadott alkotmánymódosítás alapján ezerkilencszáznyolcvankilenc október huszonharmadikától az ország államformája és neve: Magyar Köztársaság.”

Éljen! Üvöltötte a tömeg. Én eufórikus állapotban voltam, de a teret megtöltő tömeg is. Voltak, akik könnyeztek, de láttam hölgyeket csendesen sírdogálni is. Amikor Szűrös eltűnt az erkélyről Mártára néztem, s láttam, hogy ő is könnyezik, s fojtogatja a sírás, Pali, ugyancsak mélyeket lélegzett, én ugyanúgy.

–Akkor hát megtörtént – mondta sógorom.

–De hosszú volt az út idáig – jegyezte meg Márta. Nekem pedig eszembe jutott az a régi október 23-a, a diákparlament, majd a 12 nap, közöttük az a nap is, amelyen valakik ugyanitt a tömeg közé lőttek gépfegyverrel.

Epilógus

Mivel úgy határoztam, hogy regényemből nem lesz trilógia, el kell, hogy meséljem néhány szóval, hogy, mi történt a fontosabb szereplőimmel 1989. október 23-a után.

*

Fanny felnőtt. Egy büszke, öntudatos fiatal nő. Többször is élt és dolgozott hosszabb-rövidebb ideig külföldön. A hosszabb idők között évek is voltak. Megtanult két idegen nyelvet; az angolt és a németet. Van egy diplomája, és hamarosan meglesz a második.

Remélem, hogy már megtalálta azt a férfit is, aki igazán kell neki.

*

Irén és főhősöm évente váltottak levelet. Az utóbbi évek során azonban ellaposodott a kapcsolatuk. Egyre kevesebb mondanivalójuk volt egymás számára.

*

Márta, a gondolkodó feleség, szinte már bölcs lett. Bár az életét továbbra is főként érzelmei irányítják, éppúgy, mint egész fiatal korában, amikor mások véleménye, és az ésszerűség ellenére is főhősömhöz kötötte az életét. Értelmes, hasznos életet él. Tyúkanyó, mint minden igazi nő. A szárnyai alá von mindent. Nem büszke rá, bár lehetne, hogy mindenkinek, aki rászorul, segít; mindenben támogatja a férjét és a lányát is. Azért néha zsörtölődik. De hamar elfelejti a sérelmeit, amit gyakran nagyobbnak érez, mint amekkora. Szereti a művészeteket, különösen az irodalmat, és érti is! Továbbá szereti a természetet; a hegyeket, völgyeket, a virágos, zöld réteket, a termékeny mezőket, és persze a tengert, de a virágokat, fákat, és minden más növényt is, természetesen ideértve a gyógynövényeket is.

A gazokat és a gázságot viszont, ki nem állhatja.

*

Főhősöm folytatta ügyvédi foglalkozását, abban a hitben, hogy munkája másoknak is hasznos. Politikával továbbra is hol többet, hol kevesebbet foglalkozik. Ha szükség van rá, akkor aktívan

politizál, ha azt látja, hogy mások is megteszik, amit ő tenni tud, akkor félre áll. Nem hiszi, hogy ez követendő magatartás lenne, de a jelleméből ez következik. Hiányzik belőle a karrier és hatalomvágy. A reflektorfényt sem szereti. A zárkózottsága, és a töprengésre, meditálásra hajló természete miatt alkalmatlan is arra, hogy a közéletben tartósan részt vegyen. Ellenben sokat gondolkodik azon, hogy mit örökölt az elődeitől. Reméli csak, hogy a nagyanyjától semmit. De ebben azért nem biztos. Abban viszont igen, hogy a tenni akarást, a fáradhatatlanságot, a segítőkészséget a nagyapjától és a két szülőjétől örökölte.

A KÖNYVBEN ELŐFORDULÓ BETŰSZAVAK JEGYZÉKE

AKÖV	Autóközlekedési Vállalat
FIDESZ	Fiatal Demokraták Szövetsége
KISZ	Kommunista Ifjúsági Szövetség
KB	Központi Bizottság
LÉGŐ	Légoltalmi Parancsnokság
MDF	Magyar Demokrata Fórum
MDP	Magyar Dolgozók Pártja
MSZMP	Magyar Szocialista Munkáspárt
SZDSZ	Szabad Demokraták Szövetsége
SZKP	Szovjetunió Kommunista Pártja
SZOT	Szakszervezetek Országos Tanácsa
TSZ	Termelő Szövetkezet
VB	Végrehajtó Bizottság
VB titkár	Végrehajtó Bizottság titkára
VB ülés	Végrehajtó Bizottság ülése

TARTALOMJEGYZÉK

Köszönetnyilvánítás	5
I. FEJEZET - AZ ELSŐ ÉVEK	7
A főelőadó	8
A kukorica az esőt szereti	16
A baki és a nők	23
Szomorú szeptember	34
Fegyverek pedig nem kellenek	40
Frissítő, könnyű, lenge szellő	43
Vidám napok némi gonddal	50
Üzenet	55
II. FEJEZET - BORIKA	61
Borika telefonál	62
Krisztina ismét	69
Mégis csak Borika	70
Harmónia és disszonancia	73
Vissza a faluba	81
Nóra	85
A besúgók	94
Zavarok	100
III. FEJEZET - A VÁLSÁG	109
Együtt továbbra is	110
Ez itt a kérdés	116
Az élet bonyolódik	119
Egy levél, és egy látogató	124
Már pedig nem...	129
Elnök lettem én is	136
Nem vagyok a postása	139
Gdanks, Sopot, Gdynja	143
Moszkva	150
Emőke	156
IV. FEJEZET - MÉLYÜL A VÁLSÁG	163
Egy váratlan találkozás	164
Akkor most mit tegyek?	167
Az Elnök II.	172
A jogtanácsos	179
A búcsú és bemutatkozás	182
Az elnökök	186
Egy mokány kis srác	190

A jó kommunista segít	196
Klárika és Zsófi	201
Pista bácsi és az albérlet	203
Ismét az első titkárnál	209
A homály	212
Nem tudom az életemet...	214
V. FEJEZET - A VÁLÁS	221
A bíró úr	222
Erika, az óvó néni!	224
Futok utánad	226
A jégkristályok	234
Borika haragszik	239
A palotaforradalom	242
Száz szép ház	246
Tamás elvtárs	249
Ismét az első titkár	252
Róka bátyám	255
A kartársak	262
Az éjféltől	264
VI. FEJEZET - FANNY ÉS A VIDÁM ÉVEK	267
Nem ér földet a lábam	268
Otthon	274
A fű alatt	277
Le van az kottázva	281
A nagyvilág	284
Levél egy másik világból	289
Az ügyvéd úr	294
VII. FEJEZET - AZ ELLENZÉK	299
Egy találka Bécsben	300
Valami elkezdődött	318
A programok	331
Első év	338
A második év	341
Az idő közeleg	346
A füst felszáll	350
Epilógus	352
BETŰSZAVAK JEGYZÉKE	354
TARTALOMJEGYZÉK	355
KÖNYVAJÁNLÓ	357

KÖNYVAJÁNLÓ

Kedves olvasóim figyelmébe ajánlom a történet első részét tartalmazó Szélben, Viharban c. kötetemet.

A Szerző

